رابطه معنویت‌گرایی با عشق‌ورزی و الگوی ارتباطی زوجین

مهسا کریمی، وحید دنیوی، امیر محسن راه‌نجات ، امیرسام کیانی مقدم ۴

۱- گروه روانشناسی، دانشکده علوم انسانی، دانشگاه آزاد اسلامی واحد ورامین، پیشوا، ایران.۲-گروه روانپزشکی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی آجا، تهران، ایران و نویسنده مسئول.۳- گروه روانشناسی بالینی، دانشکده پزشکی، دانشگاه علوم پزشکی آجا. ۴- گروه روانشناسی بالینی، دانشکده پزشکی، کمیته پژوهش، دانشگاه علوم پزشکی شهید بهشتی تهران، ایران.

اطلاعات مقاله

نوع مقاله

پژوهشی

تاریخچه مقاله

دریافت :۹۶/۳/۲۱

پذیرش :۹۶/۶/۲۷

کلید واژگان

معنویت گرایی، عشق ورزی، الگوی ارتباطی زوجین.

نویسنده مسئول

Email:
Donyavi_vahid@yahoo.com.

چکیده

مقدمه: با توجه به نقش سلامت خانواده در جامعه و همچنین تأثیر الگو های ارتباطی و سبک‌های عشق‌ورزی در سلامت خانواده، پژوهش حاضر باهدف تعیین رابطه‌ی معنویت‌گرایی با عشق‌ورزی و الگوی ارتباطی زوجین انجام شد.

روش کار: پژوهش حاضر مطالعه توصیفی از نوع همبستگی بود که به‌صورت مقطعی در سال ۱۳۹۵ انجام شد. بدین منظور از میان زوجین ناحیه ۴، منطقه ۲۰ شهر تهران، نمونه‌ای با حجم ۵۰۰ نفر (۲۵۰ نفر زن، ۲۵۰ نفر مرد) درمجموع، ۲۵۰ زوج با روش نمونه‌گیری در دسترس انتخاب شدند. برای جمع‌آوری داده‌ها از پرسشنامه‌های الگوی ارتباطی زوجین (CPQ) کریستنسن و سالاوی (۱۹۸۴)، معنویت پارسیان و دونینیگ (۲۰۰۹) و نگرش‌های مربوط به عشق هندریک و هندریک (۱۹۸۶) استفاده شد. برای تجزیه‌وتحلیل داده‌ها، از ضریب همبستگی پیرسون و تحلیل رگرسیون چندگانه استفاده شد.

یافته‌ها: نتایج تجزیه‌وتحلیل داده‌ها نشان داد که متغیر عشق‌ورزی زوجین با مؤلفه‌های اهمیت اعتقادات معنوی، خودآگاهی، نیازهای معنوی و فعالیت معنوی به ترتیب همبستگی مستقیم در سطح معناداری (۰/۰۱) داشت. مؤلفه‌های معنویت از عشق‌ورزی، پیش‌بینی معناداری ارائه دادند. از بین الگوهای ارتباطی، الگوی سازنده متقابل رابطه مثبت و معناداری با مؤلفه‌های معنویت در سطح ۰/۰۱ داشت و الگوهای کناره‌گیری/ توقع، مردمتوقع/زن کناره‌گیر، زن متوقع/ مرد کناره‌گیر و اجتناب متقابل با مؤلفه‌های معنویت رابطه منفی و معناداری داشتند.

نتیجه‌گیری: با توجه به نتایج پژوهش می‌توان گفت هرچقدر اعتقادات معنوی، خودآگاهی، نیازهای معنوی و فعالیت معنوی بالاتر باشد، به دنبال آن‌هم عشق‌ورزی زوجین بالاتر است و زوجین در ایجاد رابطه سازنده متقابل و کاهش رفتارهای اجتنابی ناسالم بهتر عمل می‌کنند.

مقدمه

رابطه زوجین در زمره‌ی پیچیده‌ترین روابط انسانی می‌باشد و هیچ‌یک از روابط انسانی دارای ابعاد وسیع و متعدد همانند رابطه زوجین نیست؛ زیرا ارتباطات انسانی هر یک‌بعدی از ابعاد حیات را می‌پوشاند؛ ولی روابط زوجین هم‌زمان دارای همه ابعاد زیستی، اقتصادی، عاطفی ونیز روانی-اجتماعی است. به‌طورکلی ازدواج مستلزم برقراری ارتباط مؤثر و کارآمد است[۱]. در حمایت از این موضوع بسیاری از پژوهش‌ها نشان داده اند، ارتباط زناشویی کارآمد، پیش‌بینی کننده قوی کیفیت زناشویی[۲]و در مقابل ارتباط زناشویی ناکارآمد، سرچشمه عمده نارضایتی است[۳]. بر همین پایه می‌توان گفت مشکلات ارتباطی، شایع‌ترین و مخرب‌ترین مشکلات در ازدواج های شکست‌خورده است [۴]. چراکه الگوهای ارتباطی ناکارآمد، موجب می‌شود مسائل مهم زندگی مشترک، حل‌نشده باقی بمانند و منبع تعارض[۱] تکراری در بین زوج‌ها شود[۵]. ارتباط زناشویی عبارت است از فرایندی که در طی آن زن و شوهر چه به‌صورت کلامی در قالب گفتار و چه به‌صورت غیر کلامی در قالب گوش دادن، مکث، حالت چهره و ژست‌های مختلف با یکدیگر به تبادل احساسات و افکار می‌پردازند. یکی از راه های نگریستن به ساختار خانواده توجه به الگوی ارتباطی زوجین[۲] یعنی کانال‌های ارتباطی است که از طریق آن‌ها زن و شوهر با یکدیگر به تعامل می‌پردازند. به آن دسته از کانال‌های ارتباطی که به‌وفور در یک خانواده اتفاق می‌افتد، الگوهای ارتباطی[۳] گفته می‌شود و مجموعه این الگوها شبکه ارتباطی خانواده را شکل می‌دهد [۶]. به‌طورکلی تعاملات درون خانواده یکی از مهم‌ترین عوامل تعیین‌کننده سلامت روانی[۴] می‌باشد. چنانچه روابط درون خانواده به نحوی باشد که منجر به اضطراب برای

۱- Conflict
۲- Couple's communication pattern
۳- Communication pattern
۴- Mental health

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-04]

اعضا گردد و امنیت روانی آن‌ها را به خطر اندازد، این امر به‌نوبه خود می‌تواند سرمنشأ بسیاری از مشکلات روانی و رفتاری برای آنها گردد[۷]. در این میان، تأثیر خانواده بر رفتارهای فرد در هیچ حیطه‌ای به‌اندازه حیطه رفتارهای ارتباطی نیست. روابط زوجین دارای جنبه‌های عاطفی، روانی و جنسی بوده و در کلیه این زمینه‌ها، آگاهی و اطلاع زوج‌ها از نقش خود در ایجاد یک رابطه‌ی صحیح و ثمربخش از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است[۸]. رابطه مؤثر رابطه‌ای نیست که سود شخصی فرد را در برداشته باشد، بلکه رابطه‌ای است که در عین سودمندی دوطرفه، هدفمند باشد و بهبود شرایط روانی هردو طرف را به دنبال داشته باشد.یکی از جنبه‌های مهم ازدواج، بررسی مسائل عاطفی است. چیزی که تحت عنوان عشق[۱] از آن یاد می‌شود[۹]باآنکه عشق از زمان‌های کهن در بین انواع دیگر روابط ممتاز بوده است، اما فقط در سال‌های اخیر به‌عنوان پایه‌ای برای انتخاب همسر در نظر گرفته می‌شود. این عقیده که پیوستگی عاطفی همراه با عشق برای ادامه ارتباط طولانی بین زوج‌ها کافی است، در همه‌جا وجود دارد. عشق، واکنشی آموختنی و احساسی فراگرفتنی است؛ یعنی هر آدمی عشق را با توجه به آموخته‌ها و باورها و محدودیت‌هایش می‌شناسد و سپس تجربه می کند؛ بنابراین محیط تأثیر عمیقی بر سبک و روش عشق ورزی[۲] دارد[۱۰]. سبک‌های عشق‌ورزی اشاره به این امر دارد که چگونه افراد عشق را تعریف می‌کنند، یا عشق‌ورزی می‌کنند[۱۱]. افراد برای عشق‌ورزیدن نسبت به همسر خود، از یک سبک خاصی استفاده می‌کنند و این سبک متأثر از ارتباط متقابل و مداوم بین زن و شوهر و تعبیری است که از محیط زندگی خوددارند. از مهم‌ترین نظریه‌هایی که به تبیین انواع عشق می‌پردازد، نظریه شش بعدی "لی[۳]" است که شامل سبک‌های: ۱- عشق رمانتیک؛[۴] ۲- عشق رفاقتی؛[۵]۳- عشق بازیگرانه؛[۶] ۴- عشق شهوانی؛[۷]۵- عشق واقع‌گرایانه؛[۸]۶-عشق نوع‌دوستانه می‌شوند[۱۲]. همچنین مؤلفه‌های مختلفی می توانند روی الگوی ارتباطی زوجین و سبک‌های عشق‌ورزی آن ها تأثیر بگذارند و در کیفیت زندگی آن‌ها نقش داشته باشند. یکی از این مؤلفه‌ها، معنویت[۹] است. معنویت، نوعی ارتباط است، ارتباط که انسان با خدای خود (ارتباط فرا فردی)، با نفس خود (ارتباط درون فردی) با دیگران (ارتباط میان فردی) و با محیط زندگی خود (ارتباط برون فردی) برقرار می‌کند تا به آرامش و کمال برسد [۱۳]، به‌گونه‌ای که سرخونی در پژوهشی نشان داد که بین هوش معنوی و الگوهای ارتباطی با رضایت زناشویی زوجین رابطه مثبت و معناداری وجود دارد[۱۴]همچنین اسکندری نشان داد که بین هوش معنوی با تعارضات زناشویی رابطه معنادار منفی وجود دارد[۱۵] و شیبت‌زاده و پیوسته‌گر نشان دادند که بین هوش معنوی با رضایتمندی زناشویی رابطه معنادار و مثبتی وجود دارد[۱۶]. استراک و هاگ‌هی نیز در مطالعات خود نشان دادند که معنویت موجب افزایش رضایت‌مندی زناشویی می‌شود[۱۷].

در این راستا به‌منظور اهمیت موضوع معنویت و نقش عمده ای که بر وضعیت روان‌شناختی افراد در گروه‌های مختلف دارد و با توجه به آنچه گفته شد در این پژوهش سعی شد که رابطه معنویت‌گرایی با عشق‌ورزی و الگوهای ارتباطی زوجین موردبررسی قرار گیرد. درواقع هدف پژوهش حاضر پاسخ دادن به این سؤال بود که آیا رابطه‌ای بین معنویت‌گرایی با عشق‌ورزی و الگوهای ارتباطی زوجین وجود دارد؟

روش کار

پژوهش حاضر از نوع مطالعات توصیفی از نوع همبستگی بود که به‌صورت مقطعی در سال ۱۳۹۵ در شهر تهران انجام شد. جامعه موردمطالعه، شامل کلیه زوجین ساکن در ناحیه۴ منطقه ۲۰ شهر تهران بودند. با توجه به حجم جامعه، حاشیه خطا تغییرات پیش‌بینی‌شده در پاسخ‌ها، برآورد حجم نمونه با استفاده از فرمول کوکران شامل ۲۵۰ زوج درمجموع ۵۰۰ نفر زن و مرد بود که با روش نمونه‌گیری در دسترس، انتخاب شدند. ملاک‌های ورود به پژوهش شامل تمایل هر دو زوج برای تکمیل پرسش‌نامه، عدم بحران جدی در رابطه زوجین مانند در پروسه طلاق بودن و تکمیل کامل پرسش‌نامه‌ها و ملاک‌های خروج نیز شامل برآورد نشدن ملاک‌های ورود مانند در مرحله طلاق بودن رابطه؛ ناقص پر کردن پرسش‌نامه بود. داده‌های به‌دست‌آمده با شاخص‌های آمار توصیفی، فراوانی، میانگین، درصد، انحراف معیار، تحلیل رگرسیون چندگانه و ضریب همبستگی پیرسون با استفاده از نرم‌افزار SPSS-۲۰ تحلیل شدند. در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌ها از ابزارهای ذیل استفاده گردید:

۱-پرسشنامه معنویت‌گرایی پارسیان و دونینینگ[۱۰](PDSQ)

این پرسشنامه توسط پارسیان و دونینینگ در سال۲۰۰۹ تهیه‌شده است. دارای ۲۹ عبارت بوده و۴زیر مقیاس: خودآگاهی (۱۰ عبارت)، اهمیت اعتقادات معنوی در زندگی(۴عبارت)، فعالیت‌های معنوی (۵ عبارت) و نیازهای معنوی (۹ عبارت) را می‌سنجد. به‌علاوه تهیه‌کنندگان پرسشنامه،۲ سؤال باز، درباره تعریف معنویت و تأثیر معنویت بر سلامت و بهزیستی را نیز مطرح ساخته‌اند که با توجه به آن، می‌توان از آن‌ها استفاده کرده یا آن‌ها را حذف نمود. این پرسشنامه یک ابزار خود

۱- love
۲- Loving style
۳- Lee
۴- Mania
۵-Storge
۶- ludus
۷- Eros
۸- Pragma
۹- Spirituality
۱۰- Parsian and Dunning spirituality Questionnaire

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-04]

گزارشی است و مشارکت‌کنندگان باید در یک طیف لیکرت۴ درجه‌ای (از کاملاً مخالفم= ۱ تا کاملاً موافقم=۴) میزان مخالفت یا موافقت خود با هریک از عبارات آن را مشخص سازد. این پرسشنامه به‌منظور ارزیابی اهمیت معنویت در زندگی افراد و سنجش ابعاد مختلف آن ساخته‌شده است (۱۸).

امینایی و همکاران به‌منظور بررسی اعتبار ابزار از اعتبار صوری، اعتبار محتوا و اعتبار سازه و اعتبار همگرا استفاده کردند. در اعتبار صوری و محتوا، نظرات چهار نفر از متخصصان روانشناسی در خصوص پرسشنامه به دست آمد. در بررسی اعتبار سازه از روش تحلیل عاملی اکتشافی استفاده شد که نتایج تحلیل عاملی پرسشنامه معنویت۴عامل مجزای خودآگاهی، اهمیت اعتقادات معنوی در زندگی، فعالیت های معنوی و نیازهای معنوی را نشان داد که این مطلب حاکی از اعتبار سازه این ابزار است. جهت بررسی پایایی از روش آلفای کرونباخ استفاده شد که نتایج آن حاکی از پایایی مناسب پرسشنامه است؛ به‌طوری‌که ضریب آلفای کرونباخ کلی آزمون ۰/۹۴ و ضریب آلفای کرونباخ زیر مقیاس خودآگاهی۰/۹۱، اهمیت اعتقادات معنوی در زندگی۰/۹۱، فعالیت معنوی۰/۸۰ و نیازهای معنوی ۰/۸۹ گزارش‌شده است (۱۸).

۲- پرسش‌نامه الگوی ارتباطی زوجین(CPQ)[۱]

این پرسش‌نامه را کریستنسن و سالاوی[۲] (۱۹۸۴) در دانشگاه کالیفرنیا به‌منظور بررسی الگوهای ارتباطی متقابل زوجین طراحی نمودند. پرسش‌نامه مذکور، ۳۵ سؤال دارد و در یک مقیاس نه درجه‌ای، درجه‌بندی‌شده است. این پرسش نامه رفتارهای همسران را در طول سه مرحله از تعارض زناشویی شرح داده است. این مراحل عبارت‌اند ۱- از زمانی که در روابط زوجین مشکل ایجاد می‌شود، این مرحله دارای ۴ سؤال است که پاسخ هریک در مقیاس ۹ نقطه‌ای درجه‌بندی‌شده است.

۲- در مدت‌زمانی که درباره مشکل ارتباطی بحث می‌شود، این مرحله دارای ۱۸ سؤال است.۳- بعد از بحث راجع به مشکل ارتباطی که این قسمت از ۱۳ سؤال تشکیل شده است. پرسش‌نامه شامل سه خرده مقیاس است: مقیاس ارتباط سازنده متقابل، مقیاس اجتنابی متقابل، مقیاس ارتباط توقع / کناره‌گیری. خرده مقیاس ارتباط توقع /کناره گیری، از دو قسمت تشکیل‌شده است: مرد متوقع/ کناره‌گیری زن و زن متوقع/ کناره‌گیری مرد.

در ایران عبادت‌پور، ضریب آلفای کرونباخ را برای الگوی ارتباط سازنده متقابل (پنج سؤالی) ۰/۷۰، ارتباط اجتناب متقابل ۰/۷۱، ارتباط توقع /کناره‌گیری ۰/۶۶، زن متوقع/مرد کناره‌گیر ۰/۵۱ و مرد متوقع/زن کناره‌گیر ۰/۵۲برآورد نموده است. همچنین به‌منظور روایی پرسش‌نامه، همبستگی میان این دو پرسش‌نامه و پرسش‌نامه رضایت زناشویی را به دست آورده است که نتایج نشان می‌دهد همه‌ی زیرمقیاس‌های پرسش‌نامه با رضایت زناشویی همبستگی دارد (۱۹).

۳- مقیاس نگرش‌های مربوط به عشق (LAS)[۳]

مقیاس مذکور توسط هندریک و هندریک[۴] بر پایه الگوی "لی" از عشق در سال ۱۹۸۶ ساخته‌شده است. این مقیاس در آغاز دارای ۴۲ گویه بود اما دومین تجزیه‌وتحلیل عامل تأییدی به کاهش یک سری از گویه‌ها منتهی شد که تعداد گویه‌ها به ۲۴ رسید. مقیاس نگرش‌های مربوط به عشق از نوع لیکرت است و می‌تواند ابعاد شش‌گانه عشق را به‌صورت کمی و پیوسته نشان دهد. تائید تحلیل عاملی نشان داده است که ساختار عرضه‌شده"لی" توانایی کاربرد در فرهنگ‌های چندگانه را دارد. ضرایب آلفای کرونباخ در مورد مقیاس نگرش‌های عشق روی آزمودنی‌های زن و مرد ایرانی، در پژوهش پاتو (۱۳۸۱) بدین ترتیب محاسبه و ارائه‌شده است:

اروس	لودوس	پراگما	استورگ	مانیا	آگاپه
۰/۵۱	۰/۳۵	۰/۶۶	۰/۷۹	۰/۵۶	۰/۶۹

نکته قابل‌توجه این است که حداقل و حداکثر آلفا به‌دست‌آمده از خرده مقیاس‌های نگرش‌های عشق در نمونه ایرانی با کار هندریک و هندریک مشابه است. مقادیر آلفای به دست آمده آن‌ها از ۰/۵۶ برای لودوس تا ۰/۷۷ برای استورگ متغیر بود. در نمونه ایرانی این دامنه تغییر از ۰/۳۵ تا ۰/۷۹برای استورگ است.

ساختار عاملی این مقیاس در جامعه ایرانی توسط بیات بررسی و ساختار ۶ عاملی آن تائید شده است. در این پژوهش مقدار آلفای کرونباخ برای عامل‌های عشق فداکارانه۰/۹۶، بازیگرانه ۰/۷۷، شهوانی ۰/۷۰، واقع‌گرایانه ۰/۶۷،دوستانه ۰/۶۶و رومانتیک ۰/۷۷ به‌دست آمد (۲۰).

نتایج

نمونه مورداستفاده در پژوهش حاضر شامل ۲۵۰ زوج بودند که ۵۰ درصد مشارکت‌کنندگان زن و ۵۰ درصد دیگر مرد بودند. بیشتر مشارکت‌کنندگان معادل ۱۴۲ نفر (۲۸/۴ درصد) تحصیلات فوق‌دیپلم داشتند، درحالی‌که ۷۲ نفر (۱۴/۴ درصد) تحصیلات زیر دیپلم و دیپلم داشتند. همچنین بیشتر مشارکت‌کنندگان معادل ۱۸۷ نفر (۳۷/۴ درصد) در دامنه سنی ۳۰ تا ۴۰ سال قرار داشتند، ۱۴۳ نفر (۲۸/۶ درصد) بین سنین ۲۰ تا ۳۰ سال، ۱۳۰ نفر (۲۶ درصد) بین سنین ۴۰ تا ۵۰ سال و ۴۰ نفر (۸ درصد) از مشارکت‌کنندگان در دامنه سنی ۵۰ تا ۶۰ سال قرار داشتند. ۱۴۵ نفر از مشارکت‌کنندگان (۲۹ درصد)

۱- Communication patterns Questionnaire
۲- Christensen & sull-away
۳- Love attitudes scale
۴- Hendrick & Hendrick

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-04]

شغل آزاد داشتند، ۱۱۵ نفر (۲۳ درصد) فرهنگی،۱۱۲نفر(۲۲/۴ درصد) کارمند،۶۲ نفر (۱۲/۴ درصد) بیکار،۳۵ نفر(۷درصد) مربی و ۳۱ نفر (۶/۲ درصد) شخص خود را مشخص ننموده بودند.

نتایج آماره های توصیفی متغیرهای پژوهش نشان داد که در همه متغیرها مقادیر میانگین میانه و نما تقریباً به هم نزدیک می‌باشد که نشان‌دهنده نرمال بودن نمرات است، البته مقادیر کجی و کشیدگی با قرار گرفتن بین (۲-) و (۲+) این مطلب را تائید می‌کند.

جدول ۱: همبستگی پیرسون بین عشق‌ورزی و الگوهای ارتباطی زوجین و مؤلفه‌های معنویت‌گرایی*

متغیر	خودآگاهی	اهمیت اعتقادات	فعالیت معنوی	نیازهای معنوی
عشق‌ورزی زوجین	۰/۵۸۳	۰/۷۰۲	۰/۲۹۱	۰/۳۰۹
سازنده متقابل	۰/۳۳۸	۰/۲۸۷	۰/۴۳۰	۰/۵۹۰
کناره‌گیری/ توقع	-۰/۱۸۲	-۰/۲۳۹	-۰/۲۳۳	-۰/۱۸۹
مردمتوقع/ زن کناره‌گیر	-۰/۱۴۳	-۰/۱۸۷	-۰/۲۰۰	-۰/۲۴۷
زن متوقع/ مرد کناره‌گیر	-۰/۴۴	-۰/۲۹۸	-۰/۲۵۳	-۰/۲۲۱
اجتناب متقابل	-۰/۳۸۰	-۰/۲۷۷	-۰/۱۶۴	-۰/۲۰۹

*همه در سطح ۰/۰۱ معنادارند

همان‌طور که در جدول ۱ مشاهده می‌شود، متغیر عشق ورزی زوجین به ترتیب با مؤلفه‌های اهمیت اعتقادات معنوی (۰/۷۰)، خودآگاهی (۰/۵۸)، همبستگی قوی را نشان می‌دهد، نیازهای معنوی (۰/۳۰) و فعالیت معنوی (۰/۲۹) همبستگی ضعیف با سطح معناداری ۰/۰۱ داشتند. در الگوهای ارتباطی، الگوی سازنده متقابل رابطه مثبت و معناداری با مؤلفه‌های معنویت در سطح ۰/۰۱ داشت. سایر الگوهای ارتباطی یعنی الگو های کناره‌گیری/ توقع، مردمتوقع/زن کناره‌گیر، زن متوقع/ مرد کناره‌گیر و اجتناب متقابل با مؤلفه‌های معنویت رابطه منفی و معناداری داشتند.

جدول ۲: ضرایب استاندارد و غیراستاندارد پیش‌بینی مؤلفه‌های معنویت از عشق‌ورزی

متغیر	B	خطای استاندارد	بتا	T	سطح معناداری	عامل تورم واریانس	تحمل
ثابت	۲۴/۰۷۷	۱/۵۳۱		۱۵/۷۲۶	۰/۰۰۰۱		
خودآگاهی	۰/۵۶۵	۰/۰۵۵	۰/۳۱۴	۱۰/۲۱۴	۰/۰۰۰۱	۱/۲۶۱	۰/۷۹۳
اهمیت اعتقادات معنوی	۱/۶۵۵	۰/۰۹۷	۰/۵۲۵	۱۲۶/۱۷	۰/۰۰۰۱	۱/۲۵۶	۰/۷۹۶
فعالیت معنوی	۰/۳۹۸	۰/۰۸۹	۰/۱۲۹	۴/۴۶۱	۰/۰۰۰۱	۱/۱۲۵	۰/۸۸۹
نیازهای معنوی	۰/۲۴۸	۰/۰۵۴	۰/۱۳۳	۴/۵۷۲	۰/۰۰۰۱	۱/۱۴	۰/۸۷۷

نتایج رگرسیون چندگانه در جدول دو نشان می دهد که مفروضه عدم هم‌خطی چندگانه تحمل (همه بزرگ‌تر از ۰/۱) و عامل تورم واریانس (همه کمتر از ۱۰) رعایت شده است. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه حکایت از آن داشتند که مؤلفه های معنویت‌گرایی به‌طور معناداری در پیش‌بینی عشق‌ورزی زوجین سهیم بودند (سطح معناداری ۰/۰۵ و کمتر). به‌عبارت دیگر اهمیت اعتقادات معنوی (۰/۵۲)، خودآگاهی (۰/۳۱)، نیازهای معنوی (۰/۱۳) و فعالیت معنوی (۰/۱۲) به ترتیب سهم یگانه‌ای را در تبیین متغیر عشق‌ورزی زوجین، داشتند.

ازآنجایی‌که الگوهای ارتباطی زوجین به‌عنوان متغیر وابسته شامل ۵ زیر مقیاس، سازندگی متقابل، کناره‌گیری/توقع، مرد متوقع/زن کناره‌گیر، زن متوقع مرد کناره‌گیر و اجتناب متقابل است که باهم جمع‌پذیر نیستند به‌صورت جداگانه نتایج رگرسیون آن‌ها شرح داده‌شده است.

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-04]

جدول ۳: ضرایب استاندارد و غیراستاندارد پیش‌بینی مؤلفه‌های معنویت از الگوی ارتباطی سازنده متقابل

متغیر	B	خطای استاندارد	بتا	T	سطح معناداری	عامل تورم واریانس	تحمل
ثابت	۴/۸۲	۱/۵۵۷		۳/۰۹۵	۰/۰۰۲		
خودآگاهی	۰/۲۷	۰/۰۵۶	۰/۱۷۶	۴/۸۰۶	۰/۰۰۰۱	۱/۲۶۱	۰/۷۹۳
اهمیت اعتقادات معنوی	۰/۲۷۸	۰/۰۹۸	۰/۱۰۳	۲/۸۲۴	۰/۰۰۵	۱/۲۵۶	۰/۷۹۶
فعالیت معنوی	۰/۶۴۹	۰/۰۹۱	۰/۲۴۷	۷/۱۴۸	۰/۰۰۰۱	۱/۱۲۵	۰/۸۸۹
نیازهای معنوی	۰/۷۴۱	۰/۰۵۵	۰/۴۶۷	۱۳/۴۱۵	۰/۰۰۰۱	۱/۱۴	۰/۸۷۷

مطابق با داده‌های جدول فوق متغیرهای پیش‌بین مؤلفه های معنویت‌گرایی به‌طور معناداری در پیش‌بینی الگوی ارتباط سازنده متقابل زوجین سهیم بودند (سطح معناداری۰/۰۵و کمتر). به‌عبارت‌دیگر نیازهای معنوی (۰/۴۶)، فعالیت معنوی (۰/۲۴)، خودآگاهی (۰/۱۷) و اهمیت اعتقادات معنوی (۰/۱۰) به ترتیب سهم یگانه‌ای را در تبیین متغیر الگوهای ارتباط سازنده متقابل، داشتند.

جدول ۴: ضرایب استاندارد و غیراستاندارد پیش‌بینی مؤلفه‌های معنویت از الگوی ارتباطی کناره‌گیری/توقع

متغیر	B	خطای استاندارد	بتا	T	سطح معناداری	عامل تورم واریانس	تحمل
ثابت	۵۰/۱۶	۲/۰۵۸		۲۴/۳۷۷	۰/۰۰۰۱		
خودآگاهی	-۰/۱۱۲	۰/۰۷۴	-۰/۰۷۲	-۱/۵۰۲	۰/۱۳۴	۱/۲۶۱	۰/۷۹۳
اهمیت اعتقادات معنوی	-۰/۴۵۷	۰/۱۳	-۰/۱۶۸	-۳/۵۲	۰/۰۰۰۱	۱/۲۵۶	۰/۷۹۶
فعالیت معنوی	-۰/۴۱۴	۰/۱۲	-۰/۱۵۵	-۳/۴۵۱	۰/۰۰۱	۱/۱۲۵	۰/۸۸۹
نیازهای معنوی	-۰/۱۶۶	۰/۰۷۳	-۰/۱۰۳	-۲/۲۷۷	۰/۰۲۳	۱/۱۴	۰/۸۷۷

مطابق با اطلاعات مندرج در جدول فوق، متغیرهای پیش‌بین مؤلفه‌های اهمیت اعتقادات معنوی، فعالیت و نیازهای معنوی به‌طور معناداری در پیش‌بینی الگوهای ارتباطی کناره‌گیری/توقع سهیم بودند (سطح معناداری ۰/۰۵و کمتر). به عبارت دیگر اهمیت اعتقادات معنوی (۰/۱۶)، فعالیت معنوی (۰/۱۵) و نیازهای معنوی (۰/۱۰)، به ترتیب (با قدر مطلق بتای بیان‌شده) سهم یگانه‌ای را در تبیین متغیر الگوی ارتباطی کناره گیری/ توقع، داشتند.

جدول ۵: ضرایب استاندارد و غیراستاندارد پیش‌بینی مؤلفه‌های معنویت از الگوی ارتباطی مردمتوقع/ زن کناره‌گیر

متغیر	B	خطای استاندارد	بتا	T	سطح معناداری	عامل تورم واریانس	تحمل
ثابت	۱۹/۵۵۴	۱/۱۴۶		۱۷/۰۵۸	۰/۰۰۰۱		
خودآگاهی	-۰/۰۳۵	۰/۰۴۱	-۰/۰۴۱	-۰/۸۵	۰/۳۹۶	۱/۲۶۱	۰/۷۹۳
اهمیت اعتقادات معنوی	-۰/۱۸۷	۰/۰۷۲	-۰/۱۲۴	-۲/۵۹	۰/۰۱	۱/۲۵۶	۰/۷۹۶
فعالیت معنوی	-۰/۱۷۵	۰/۰۶۷	-۰/۱۱۸	-۲/۶۱۳	۰/۰۰۹	۱/۱۲۵	۰/۸۸۹
نیازهای معنوی	-۰/۱۶۴	۰/۰۴۱	-۰/۱۸۴	-۴/۰۱۴	۰/۰۰۰۱	۱/۱۴	۰/۸۷۷

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-04]

مطابق با داده‌های جدول فوق، متغیرهای پیش‌بین مؤلفه های اهمیت اعتقادات معنوی، فعالیت و نیازهای معنوی به طور معناداری در پیش‌بینی الگوی ارتباطی مردمتوقع/ زن کناره‌گیر سهیم بودند (سطح معناداری ۰/۰۵ و کمتر). به‌عبارت دیگر نیازهای معنوی (۰/۱۸)، اهمیت اعتقادات معنوی (۰/۱۲) و فعالیت معنوی (۰/۱۱) به ترتیب (با قدر مطلق بتای بیان‌شده) سهم یگانه‌ای را در تبیین متغیر الگوی ارتباطی مردمتوقع/ زن کناره‌گیر، داشتند.

جدول ۶: ضرایب استاندارد و غیراستاندارد پیش‌بینی مؤلفه‌های معنویت از الگوی ارتباطی زن متوقع/ مرد کناره‌گیر

متغیر	B	خطای استاندارد	بتا	T	سطح معناداری	عامل تورم واریانس	تحمل
ثابت	۲۴/۲۱	۱/۰۶۴		۲۲/۷۵۸	۰/۰۰۰۱		
خودآگاهی	-۰/۳۱۶	۰/۰۳۸	-۰/۳۶	-۸/۲۳	۰/۰۰۰۱	۱/۲۶۱	۰/۷۹۳
اهمیت اعتقادات معنوی	-۰/۱۵۷	۰/۰۶۷	-۰/۱۰۲	-۲/۳۸۸	۰/۰۲	۱/۲۵۶	۰/۷۹۶
فعالیت معنوی	-۰/۲۵۴	۰/۰۶۲	-۰/۱۶۹	-۴/۰۹۳	۰/۰۰۰۱	۱/۱۲۵	۰/۸۸۹
نیازهای معنوی	-۰/۰۷۷	-۰/۰۳۸	-۰/۰۸۵	-۱/۰۵۴	۰/۰۵۱	۱/۱۴	۰/۸۷۷

مطابق با داده‌های جدول فوق، متغیرهای پیش‌بین مؤلف های خودآگاهی، اهمیت اعتقادات معنوی، فعالیت معنوی به طور معناداری در پیش‌بینی الگوی ارتباطی زن متوقع/ مرد کناره‌گیر سهیم بودند (سطح معناداری ۰/۰۵ و کمتر). به‌عبارت دیگر خودآگاهی (۰/۳۶)، فعالیت معنوی (۰/۱۶) و اهمیت اعتقادات معنوی (۰/۱۰) به ترتیب (با قدر مطلق بتای بیان‌شده) سهم یگانه‌ای را در تبیین متغیر الگوی ارتباطی زن متوقع/ مرد کناره‌گیر، داشتند.

جدول ۷: ضرایب استاندارد و غیراستاندارد پیش‌بینی مؤلفه‌های معنویت از الگوی ارتباطی اجتناب متقابل

متغیر	B	خطای استاندارد	بتا	T	سطح معناداری	عامل تورم واریانس	تحمل
ثابت	۲۲/۲۸	۱/۱۱۹		۱۹/۹۰۸	۰/۰۰۰۱		
خودآگاهی	-۰/۲۶۴	۰/۰۴	-۰/۲۹۸	-۶/۵۳۲	۰/۰۰۰۱	۱/۲۶۱	۰/۷۹۳
اهمیت اعتقادات معنوی	-۰/۱۸۴	۰/۰۷۱	-۰/۱۱۹	-۲/۶۰۹	۰/۰۰۹	۱/۲۵۶	۰/۷۹۶
فعالیت معنوی	-۰/۱۱۶	۰/۰۶۵	-۰/۰۷۶	-۱/۷۷۱	۰/۰۷۷	۱/۱۲۵	۰/۸۸۹
نیازهای معنوی	-۰/۱۰۲	۰/۰۴	-۰/۱۱۲	-۲/۵۷۳	۰/۰۱	۱/۱۴	۰/۸۷۷

مطابق با داده‌های جدول فوق، متغیرهای پیش‌بین مؤلفه های خودآگاهی، اهمیت اعتقادات معنوی و نیازهای معنوی به طور معناداری در پیش‌بینی الگوی ارتباطی اجتناب متقابل سهیم بودند (سطح معناداری ۰/۰۵ و کمتر) به‌عبارت‌دیگر خودآگاهی (۰/۲۹)، اهمیت اعتقادات معنوی (۰/۱۱) و نیازهای معنوی (۰/۱۱) به ترتیب (با قدر مطلق بتای بیان‌شده) سهم یگانه‌ای را در تبیین متغیر الگوی ارتباطی اجتناب متقابل، داشتند.

بحث و نتیجه‌گیری

مطالعه حاضر باهدف بررسی رابطه معنویت‌گرایی با عشق ورزی و الگوی ارتباطی زوجین انجام شد. نتایج تحلیل رگرسیون چندگانه و ضریب همبستگی پیرسون نشان داد که رابطه مثبت معناداری بین متغیر عشق‌ورزی زوجین و مؤلفه‌های معنویت در سطح۰/۰۱ وجود دارد. به‌عبارت‌دیگر اعتقادات معنوی، خودآگاهی، نیازهای معنوی و فعالیت معنوی به ترتیب سهم یگانه‌ای را در تبیین متغیر عشق‌ورزی زوجین، داشتند. این نتایج با مطالعات درویش‌زاده (۹)، فرح‌بخش و همکاران(۲۱)، حفاظتی‌طرقبه (۲۲)، انصاری (۲۳) و اینگل و همکاران (۲۴) همسو بود. در تبیین این یافته می‌توان گفت بین مؤلفه های پیش‌بین معنویت و عشق‌ورزی رابطه مستقیم و معناداری وجود دارد، یعنی هرچه قدر اعتقادات معنوی، خودآگاهی، نیازهای معنوی و فعالیت معنوی بالاتر باشد به دنبال آن عشق ورزی زوجین بالاتر است. معنویت جنبه‌ای از وجود انسان است که به فرد انسانیت می‌دهد و با ساختارهای مهم ابعاد وجودی فرد در

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-04]

ارتباط است و به او برای مقابله با مسائل مختلف زندگی و بالا بردن کیفیت برخی از ابعاد فردی کمک می‌کند. معنویت بالاترین سطح رشد در زمینه‌هایی همچون شناخت، اخلاق، هیجان در بین افراد است و ازجمله حوزه‌های رشدی در نظر گرفته می‌شود لذا افرادی که ازنظر ابعاد و مؤلفه‌های مختلف معنویت در سطح رشدی بالاتری باشند در رفتارهایی مانند عشق‌ورزی به همسرشان بالاتر هستند.

همچنین مؤلفه‌های معنویت با مؤلفه‌های الگوی ارتباطی زوجین رابطه معناداری دارد و مؤلفه‌های معنویت پیش‌بینی معناداری از الگوهای ارتباطی ارائه می‌دهند. یافته‌های به‌دست‌آمده در این پژوهش با نتایج سرخونی (۱۴)، نیکپخش (۲۵)، اسکندری (۱۵) ورتینکال و همکاران (۲۶)، داماریس و همکاران (۲۷) همسو است. در تبیین این یافته می‌توان گفت که آموزه های معنویت در حوزه مهارت‌های زندگی و رفتارهای مناسب از جایگاه مهمی برخوردار است. تکامل معنوی رضایت از زندگی را تأمین می‌نماید. این آموزه‌ها شامل شیوه‌های شناختی، عاطفی، رفتاری و...است. سازمان جهانی بهداشت بعد معنوی را در رشد و تعالی انسان مطرح می‌سازد و چون رشد این عامل در زمینه سلامتی نقش فزاینده‌ای دارد، پس بنابراین در حوزه الگوی ارتباطی زوجین، هرچه افراد به تکامل معنوی بیش‌تری رسیده باشند و ازلحاظ سلامت معنوی بالاتر باشند در ایجاد مهارت‌های ارتباطی سالم و اجتناب از مهارت‌ها و رفتارهای ناسازگار موفق‌تر هستند؛ یعنی هرچه استفاده از مؤلفه‌های معنوی در افراد بیش‌تر باشد، فرد در ایجاد رابطه سازنده متقابل و کاهش رفتارهای اجتنابی ناسالم که از مؤلفه‌های الگوی ارتباطی زوجین است بهتر عمل می‌کند.

درنهایت می‌توان گفت که این پژوهش، به نقش تأثیرگذار معنویت‌گرایی بر عشق‌ورزی و الگوی ارتباطی زوجین دست‌یافته و تأکید می‌کند که آموزش جهت بالا بردن معنویت و تمرکز بر مؤلفه‌های معنویت جهت تأثیر مثبت بر متغیرهای عشق‌ورزی و انواع الگوهای ارتباطی زوجین مفید است و می‌تواند در به وجود آوردن روابط بهتر و سالم‌تر در زوجین مناسب باشد.

هر پژوهشی دارای محدودیت‌های است که از محدودیت های پژوهش حاضر می‌توان به استفاده از روش نمونه گیری در دسترس برای رسیدن به نمونه لازم، تعداد زیاد سؤالات پرسشنامه که بر کاهش دقت پاسخ‌های آزمودنی‌ها بی‌تأثیر نبود و محدودیت در جامعه پژوهش که شامل یک منطقه از شهر تهران بود؛ می‌شود ازاین‌رو پیشنهاد می‌شود پژوهشی با عنوان پژوهش حاضر در سایر شهرهای کشور صورت گیرد تا اطمینان کامل حاصل شود که این نتایج حاصل می‌شود. همچنین پیشنهاد می‌شود که انجام پژوهش با حجم نمونه بزرگ تر و محدوده جغرافیایی وسیع‌تر انجام گیرد تا ادبیات متراکم و منسجمی در خصوص نحوه به‌کارگیری متغیر های ذکرشده فراهم آید. درنهایت در پژوهش حاضر فقط رابطه معنویت را با عشق‌ورزی و الگوی ارتباطی زوجین سنجید در پژوهش‌های آتی پیشنهاد می‌شود که این متغیر را با متغیرهای دیگر بررسی کنند تا هم قابلیت تعمیم‌پذیری را افزایش دهد و هم امکان مقایسه را فراهم کند.

References

1-Madathil. J, Benshoff,J. Importance of marital characteristics and marital satisfaction: A Comparison of Asian Indians in Arranged Marriages and Americans in Marriages of Choice. The Family Journal. The family journal.2008, 3, 222-30.

2-Ledbetter, M.A. Family communication patterns and relational maintenance behavior: Direct and mediated association with friendship closeness. Human Communication Research, 2009, 35(1), 130-47.

3-Glasser.W. Counseling with choice therapy: The new reality therapy. Translated by Mehrdad Firouzbakht, First Edition. 2006. Tehran: Service InstitutionRasa. [Persian].

4-Yalcin, M.B, Karahan, F, The effect of couple communication program on passive conflict tendency among married couples. Department of Educational Sciences, Kuruplit/ Samsun, Turkey, 2009, 845- 58.

5-Zhang. Q. Family communication patterns andconflict styles in Chinese parent – child relationships. Communication Quarterly, 2007, 55,113-28.

6-Fatehizadeh, M. Ahmadi, S. A. The Relationship between Marriage Communication Patterns and Marital Satisfaction Rate of Couples Employed in Isfahan University. Journal of Family Research.2005, Year 1, No. 2, pp. 109-120. [Persian].

7-KhojastehMehr, R. Shiralinia, h. Attari, Y. The Effect of Teaching Communication Skills on Communication Patterns and Positive Affection to Spouse in Couples in Ahwaz.New research in consulting. 2088 Volume 7 No. 27, pp.81-96. [Persian].

8-Ezer H, Ricard N, Bouchard L, Souhami L, Saad F, Aprikian A,et al. Adaptation of wives to prostate cancer following diagnosis and 3 months after treatment: a test of family adaptation theory.Int J Nurs Stud 2006; 43(7):827-38.

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-04]

9-Darvishzadeh Q, Pasha. Gh. The Effect of Premarital Education on Students' Love Story.New findings in psychology. 2011. 7-21. [Persian].
10-Cacia, L. Effect of group counseling based on the reality of therapy on the identity crisis in the students of the guidance school. Principles of Mental Health Spring 2010, 45 430-37. [Persian].
11-Hendrick, C. & Hendrick. S. S. A theory and method of love. Journal of Personality and Social Psychology, 1989, 50(2), 392-402.
12-Neto, F. Forgiveness, personality and gratitude. Personality and Individual Differences, 2007.43(8), 2313-23.
13-Sarlak, M., A, Kolivand, P. (The Effect of Spirituality of Employees on management of organizational mental shocks in a hospital). Journal of Modiriate Farda, 2016, 15, 142-160.
14-Sarkhoni. The Relationship between Spiritual Intelligence and Relationship Patterns with Couple's Marital Satisfaction, Master's Thesis, 2010. Hormozgan University. [Persian].
15-Eskandari M, The Relationship between Spiritual Intelligence and Happiness with Marital Conflict of Couples Referring to Consultation Centers in Bushehr, Master's Thesis,2010, Islamic Azad University, Marvdasht. [Persian].
16-Shibbzadeh, Sh, Peyvastegar, M, The Relationship between Spiritual Intelligence and Collaboration Strategies with Marital Satisfaction in Couples, Fourth National Conference on Mental Health and Consultation, 2016, Quchan, Islamic Azad University, Quchan Branch. [Persian].
17-Starks, S, Hughey, A. M, Africa American women at midlife: The relation between spirituality and life satisfaction. Journal of Africa American Women, 2003, 18(2), 133-147.
18-Aminaei, et al, The validity and reliability of the Persian version of Parsian and Doning Spirituality Questionnaire. Principles of Mental Health, 2015, 17 (3), p 131-136. [Persian].
19-Ebadatpour, B, Standardization of Interpersonal Model Patterns Questionnaire in Tehran. Master thesis, 1999 Tarbiat Moallem University. [Persian].
20-Bayat, M.The Effect of Emotional Therapy on the Love Style of the Couples in Isfahan. Master's Thesis, 2008, University of Isfahan. [Persian].
21-Farahbakhsh, K. Shafi Abadi, A. Dimensions of love based on the three dimensional theory of love in four groups of couples in the stage of nomination, marriage, marriage and children. Knowledge and Research in Applied Psychology, 2006, Volume 8, Number 30; Page 1 to page 20. [Persian].
22-Hefazati Torghabeh.M, Firoozabadi. A, Haghshenas H, The study of the relationship between love components and paired satisfaction. Journal of Mazandaran University of Medical Sciences, 2006, 16 (24), 99-109 [Persian].
23-Ansari P. Relationship between maladaptive schemas, love making styles and marital couples' couples patterns, Master's thesis, 2011, Razi University of Kermanshah. [Persian].
24-Engel, G. Olson, K. R, Patriak, C. The personality of love: fundamental motives and traits related to components of love. Journal of personality and Individual Differences, 2002, 32, 839-853.
25-Nikpakhsh M, Comparison of love components and communication patterns in couples with traditional and non-traditional marriage in Yazd, Master's thesis, 2011, Islamic Azad University, Marvdasht Branch. [Persian].
26-Orathinkal, J, Vansteewegen, A, Religiosity and marital satisfaction.Contemporary Family Therapy, 2006, 28, 497-504.
27-Demaris, A. Mahoney A, Pargament K. I و Sanctification of marriage and general Religiousness as buffers of the effects of marital inequity. Journal of Family Issues, 2010, 31, 1255-1278.

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-04]

Relationship spirituality with loving style and couple's communication pattern

Karimi M (MSc), Donyavi V (MD)*, Rahnedjat AM (PhD), Kiani-Moghaddam AS (PhD)

Abstract

Introduction: Considering the role of family health in society as well as the effect of communication patterns and love-making styles on family health, this study was conducted to determine the relationship between spirituality with lovemaking and couples' communicative model.

Methods: The present study was a descriptive correlation one which was sectional and conducted in 2016. Accordingly, a sample of totally 500 people (250 women, 250 men) was selected from couples in district 4, region 20 of Tehran, these 250 couples were selected by available sampling method. Data were collected through Couples Communication Model Questionnaire (CPQ) by Christensen and Salavi (1984), Spirituality of Parsian and Doning (2009) and love attitudes of Hendrick and Hendrick (1986). For data analysis, Pearson correlation coefficient and multiple regression analysis were used.

Results: The results of the data analysis indicated that the couples' love-making variable with the components of the importance of religious beliefs, self-awareness, spiritual needs and spiritual activity had respectively direct correlation at the significant level (0.01). The components of spirituality presented meaningful predictions of lovemaking. Among the communication patterns, the mutually constructive model had a positive and significant relationship with the components of spirituality at the level of 0.01 and the patterns of withdrawal / expectancy, expectant male / aloof female, expectant woman / aloof man and mutual avoidance had negative and significant relationship with spiritual components.

Conclusion: According to the results of the research, it can be said that if the spiritual beliefs, self-awareness, spiritual needs and spiritual activity are higher, hence the love of the couples is higher and the couples are better at building a mutually constructive relationship and reducing un-healthy avoidance behaviors.

Keywords: spirituality, lovemaking, couples' communicative pattern

---

*Corresponding Author, Department of psychiatrics, Faculty of medicine, AJA University of medical sciences, Tehran, Iran. Email: Donyavi_vahid@yahoo.com

[Downloaded from npwjm.ajaums.ac.ir on 2026-11-04]